

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

بررسی رابطه‌ی تاب‌آوری و هوش معنوی با سلامت روان فرزندان طلاق

ملوک ورزیده رنج^۱

نجمه حمید^۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر تعیین میزان رابطه‌ی تاب‌آوری و هوش معنوی با سلامت روان فرزندان طلاق شهر اهواز بود.

روش: جامعه آماری این پژوهش را تمام فرزندان طلاق شهرستان اهواز در سال ۱۳۹۴ تشکیل می‌دهد که از این جامعه آماری، نمونه‌ای به تعداد ۱۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. برای سنجش متغیرهای مورد مطالعه از پرسشنامه تاب‌آوری، پرسشنامه هوش معنوی و پرسشنامه سلامت روانی استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که متغیرهای پیش بین یعنی تاب‌آوری و هوش معنوی به طور معنادار با سلامت روان رابطه دارد و حدود ۲۹ درصد از واریانس این مؤلفه از سلامت روان را تبیین می‌نماید. متغیر پیش‌بین تاب‌آوری به طور معنادار و مثبت سلامت روان را پیش بینی می‌نماید.

نتیجه‌گیری: سلامت روان فرزندان طلاق از متغیرهای مهمی است که با تاب‌آوری و هوش معنوی دارای رابطه مثبت معنی داری است و این متغیرها سهم معنی داری در پیش بینی و تبیین سلامت روان دارند.

کلیدواژه‌ها: تاب‌آوری، هوش معنوی، سلامت روان

۱. کارشناس ارشد مشاوره و راهنمایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهواز moluckvarzideh@gmail.com

۲. دانشیار گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه شهید چمران اهواز

مقدمه

خانواده مهمترین نهاد اجتماعی در سطح جوامع انسانی بوده و از نظر تکوین شخصیت و پرورش آن در فرزندان و همچنین از نظر سازگاری بعدی فرد با جامعه دارای آثار گسترده است. بسیاری از جامعه‌شناسان و نیز روانشناسان بر این باورند که ریشه‌ی بسیاری از انحرافات شخصیت را باید در پرورش نخستین خانوادگی جستجو کرد. زیرا اگر منشأ بسیاری از کج‌رفتاری‌ها و انواع گوناگون بیماری‌های روانی بررسی شود نقش پرورش خانواده در کیفیت رشد شخصیت آشکار می‌گردد (یونسی و همکاران، ۱۳۸۹). با توجه به ساختار و عملکرد خانواده به عنوان نخستین و پایدارترین عامل تأثیرگذار بر رشد روانی آن خانواده روشن و بلامناع است، طلاق^۱ به عنوان یک پدیده مهم می‌تواند با ایجاد تغییرات فاحش در عملکرد سالم نظام خانواده، ساختار آن و نقش ارزنده‌ی آن در رشد همه جانبه‌ی خانواده، به ویژه دختران، ابعاد وجودی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اثرات منفی طلاق بر رشد عاطفی، اجتماعی، اخلاقی و عملکرد تحصیلی فرزندان در پژوهش‌های بسیار روشن شده است (کامپفر^۲، ۱۹۹۹).

تاب آوری^۳ در فرزندان طلاق عامل مهمی است و فرزندان طلاق به نسبت فرزندان دیگر باید بیشترین میزان تاب آوری را داشته باشند. تاب آوری، به توانمندی فرد در برقراری تعادل زیستی روانی، در شرایط ناگوار است. مدل‌های مختلفی از تاب آوری در ادبیات پژوهشی که بر تعامل بین چالش‌های استرس / زندگی^۴ و فرایندها / عوامل حفاظتی^۵ تأکید دارند، توصیف شده است (کامپفر^۶ و همکاران، ۱۹۹۰، به نقل از کردمیرزا نیکوزاده، ۱۳۸۸). این مدل‌ها فرایند تخریب را که منتهی به درهم‌ریختگی و سپس انسجام مجدد می‌شوند، توصیف می‌کنند. تاب آوری ظرفیت بازگشت از چالش‌های اجتماعی، مالی و یا احساسی به تعادل مجدد است و بیانگر توانایی فرد جهت سازش یافتگی مجدد غم، ضربه، شرایط نامطلوب و عوامل خطرزای زندگی است. به عبارت دیگر، تاب آوری سازگاری مثبت در واکنش به شرایط نامطلوب است و به معنای مقاومت منفعل در برابر آسیب‌ها و شرایط تهدیدکننده نیست (رزنیک^۷، ۲۰۱۰). تاب آوری عاملی است که به افراد در مواجهه و سازگاری با شرایط سخت و استرس‌زای زندگی کمک می‌کند و آن‌ها را در برابر اختلالات روانی و مشکلات زندگی محافظت می‌کند (حمید و همکاران، ۱۳۹۰).

یکی دیگر از مسائل مورد بررسی در فرزندان طلاق هوش معنوی^۸ است. به نظر گاردنر^۹ و هاج^{۱۰} (۱۹۸۹) افراد حداقل در هفت هفت زمینه‌ی مستقل، ظرفیت ذهنی یا عقلانی دارند که ممکن است در یک یا چند زمینه داری ضعف و قوت‌هایی نیز باشند. این هوش‌های چندگانه عبارت‌اند: هوش ریاضی- منطقی، زبانی، موسیقایی، جسمی، حرکتی-جسمانی، بین‌فردی و درون‌فردی (گاردنر^{۱۱}، ۱۹۹۳). ویژگی‌هایی که لازمه هوش معنوی هستند احتمالاً در کنار توانایی‌ها و فعالیت‌های دیگر قرار دارند که عبارتند از: دعا کردن، تعمق، رویاها و تحلیل رویاها و ارزش‌های دینی و معنوی، شناخت و مهارت در فهم و تفسیر مفاهیم مقدس و توانایی داشتن حالات فراروندگی به عنوان مثال، بعضی از حقایق قدیمی همانند آزار نرساندن در تقویت هوش معنوی مطرح می‌باشد. همچنین مسائل معنوی ممکن است شامل مواردی از قبیل تفکر در مورد سؤالات وجودی مانند وجود زندگی پس از مرگ، جستجوی معنا در زندگی، به‌عبارت دیگر تعمق مؤثر، رشد حس هدفمندی زندگی، رشد رابطه با خود، هماهنگی یا قدرت برتر و

¹- divorce

²- Kumpfer

³- resilience

⁴- Stressor/life challenge

⁵- protective processes/factor

⁶- Kampf

⁷- Resnick

⁸- Spiritaul intellegence

⁹- Gardner

¹⁰- Hatch

¹¹- Gardner

نقش آن در زندگی خود باشد (ناسل^۱، ۲۰۰۴). کینگ^۲ (۲۰۰۸) هوش معنوی را به عنوان مجموعه‌ای از ظرفیت‌های ذهنی می‌داند که مبتنی بر جنبه‌های غیرمادی و متعالی هستی از قبیل شناخت خویشتن، تفکر وجودی عمیق و گسترش معنا است. در نظر او هوش معنوی دارای چهار مؤلفه تفکر انتقادی وجودی^۳، معناسازی شخصی^۴، آگاهی متعالی^۵، و گسترش گسترش خودآگاهی^۶ می‌باشد. ۱- تفکر انتقادی وجودی: اشاره به توانایی اندیشیدن به طور انتقادی به حقیقت وجود، هستی، عالم وجود، زمان، مرگ و دیگر موضوعات ماوراء طبیعی یا وجودی اشاره دارد. این مؤلفه به تعبیر گاردنر (۱۹۹۳) هوش پرسش‌های بزرگ را منعکس می‌کند. ۲- معناسازی شخصی: توانایی ساخت مقصود شخصی و هدف موجود در همه تجارب ذهنی و جسمانی شامل قابلیت ایجاد و مسلط شدن به هدف زندگی است. ۳- آگاهی متعالی: توانایی شناخت ابعاد برتر و متعالی خود، دیگران و جهان مادی در زمان بیداری و هوشیاری می‌باشد. ۴- گسترش خودآگاهی: توانایی ورود به سطوح و حالات معنوی و فراهوشیاری و همچنین خروج از آن با اراده فرد می‌باشد. در تعاریف هوش معنوی به نقش آن در حل مسایل وجودی، یافتن معنا و هدف در اعمال و رویدادهای زندگی روزمره و دادن پاسخ به چرایی‌های فعالیت‌ها تاکید شده است (به نقل از صمدی، ۱۳۸۵).

روش پژوهش، جامعه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه فرزندان طلاق شهرستان اهواز در سال ۱۳۹۴ می‌باشد که سن آن‌ها بین ۱۲ تا ۱۸ سال می‌باشد. نمونه آماری شامل ۱۲۰ فرزند طلاق می‌باشد. برای روش نمونه‌گیری که در این پژوهش با توجه به اهداف طرح و محدودیت‌های موجود مورد استفاده قرار گرفت، روش نمونه‌گیری دردسترس بود. بدین صورت که از میان ۴ ناحیه اهواز، ناحیه ۱ اهواز انتخاب شدند، سپس از ۳۰ مدرسه ۱۰ مدرسه انتخاب شدند با مراجعه به واحد پرورشی هر مدرسه، پرسشنامه‌ها را به معلم پرورشی و مشاور مدرسه داده شد تا معلم پرورشی و مشاور پرسشنامه‌ها را به دانش‌آموزان فرزندان طلاق بدهند تا دانش‌آموزان با شناخته نشدن با صداقت بیشتر پرسشنامه‌ها را جواب دهند.

ابزار پژوهش

مقیاس تاب‌آوری: مقیاس تاب‌آوری کونور و دیویدسون^۷ (۲۰۰۳) این مقیاس را به منظور سنجش تاب‌آوری تهیه نمودند. سازندگان این پرسشنامه بر این باورند که این پرسشنامه به خوبی می‌تواند افراد تاب‌آور را از غیرتاب‌آور در گروه‌های بالینی و غیربالینی جدا کند و می‌تواند در موقعیت‌های پژوهشی و بالینی بکار برده شود. این پرسشنامه دارای ۲۶ گویه است که در یک مقیاس لیکرت بین صفر (کاملاً نادرست) و پنج (همیشه درست) نمره‌گذاری می‌شود (حسینی، ۱۳۹۱). محمدی (۱۳۸۴) در پژوهشی ضریب پایایی این پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ بدست آورد. شاکری نیا و محمدپور (۱۳۸۹) در پژوهشی ضریب پایایی این پرسشنامه را از طریق آلفای کرونباخ ۰/۹۰ بدست آوردند. مشعل پور (۱۳۸۹)، به نقل از عباسپور دوپلانی، (۱۳۸۹) در پژوهشی از طریق همبسته نمودن آن با مقیاس سرسختی روانشناختی اهواز با محاسبه ضریب همبستگی ۰/۶۴ در سطح معنی‌داری ($p < 0/0001$) نشان داده که این سازه از اعتبار نسبتاً بالایی برخوردار است. در پژوهشی دیگر حسینی (۱۳۹۱) نیز ضریب

1 - Nasel

2- King

3. Critical Existential Thinking

4. Personal Meaning Production

5. Transcendental Awareness

6. Conscious State Expansion

7. Connor, & Davidson Resilience Scale

پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۷ محاسبه نمود. در پژوهش حاضر نیز ضریب پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ بدست آمد.

پرسشنامه هوش معنوی: پرسشنامه هوش معنوی^۱ در سال ۱۳۸۷ توسط عبدالله زاده با همکاری کشمیری و عرب احمدی روی دانشجویان دانشگاه پیام نور هنجار شده است (نقل از مکتبی، ۱۳۸۷). ابتدا پرسشنامه مقدماتی ۳۰ سوالی توسط سازندگان آزمون تدوین گردید، و روی ۳۰ نفر از دانشجویان اجرا گردید. در این آزمون به گزینه کاملاً مخالفم نمره یک و مخالفم دو و به تا حدودی سه و موافقم چهار به کاملاً موافقم نمره پنج داده می شود و دامنه نمرات ۲۹ تا ۱۴۵ می باشد. پایایی آزمون در مرحله مقدماتی به روش آلفا برابر ۰/۸۷ بود. در تحلیل سوال به روش لوپ سوال ۱۲ حذف شد، و پرسشنامه نهایی با ۲۹ عبارت تنظیم شد. در مرحله نهایی پرسشنامه روی ۲۸۰ نفر گروه نمونه اجرا شد، پایایی در این مرحله ۰/۸۹ به دست آمد. برای بررسی روایی علاوه بر روایی محتوایی صوری که سوالها با نظر متخصصها (همکاران) تأیید شد. از تحلیل عاملی نیز استفاده شد و همبستگی کلیه سوالها بالای ۰/۳ بود. در چرخش به واریماکس برای کاهش متغیرها ۲ عامل اصلی به دست آمد، که عامل اول با ۱۲ سوال «درک و ارتباط با سرچشمه هستی» نام گذاری شد، و عامل دوم با ۱۷ سوال «زندگی معنوی یا اتکا به هستی درونی» نامیده شد. عامل اول شامل سوال های ۱، ۴، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۵، ۱۶، ۲۴، ۲۷، ۲۹ و عامل دوم شامل سوال های ۲، ۳، ۶، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۶، ۲۸. آزمون تفاوت معناداری بین دختر و پسر نشان داد که در هوش معنوی کلی و در عامل اول بین دختران و پسران تفاوت معنی داری وجود دارد ولی در عامل دوم تفاوت معنی داری نبود. در پژوهش حاضر نیز ضریب پایایی پرسشنامه هوش معنوی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ بدست آمد.

یافته‌ها

جدول ۱: آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیرها شاخص‌های آماری	میانگین	انحراف استاندارد	بیشترین نمره	کم‌ترین نمره
سلامت روان	۴۵/۵۳	۱/۰۱	۷۵	۲۵
تاب‌آوری	۶۴/۱۷	۱/۳۳	۹۶	۱۷
هوش معنوی	۱۱۴/۲۹	۱۸/۹۰	۱۵۵	۶۵
زندگی معنوی یا اتکا به هستی درونی	۶۴/۴۹	۱/۱۷	۱۰۳	۳۳
درک و ارتباط با سرچشمه هستی	۵۰/۰۷	۸/۴۹	۶۰	۳۰

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد سلامت روان دارای میانگین ۴۵/۵۳ و انحراف استاندارد ۱/۰۱ می‌باشد. ($M=45/53$, $SD=1/01$). تاب‌آوری دارای میانگین ۶۴/۱۷ و انحراف استاندارد ۱/۳۳ می‌باشد ($M=64/17$, $SD=1/33$). هوش معنوی دارای میانگین ۱۱۴/۲۹ و انحراف استاندارد ۱۸/۹۰ می‌باشد ($M=114/29$, $SD=18/90$). بعد معنوی دارای میانگین ۶۴/۴۹ و انحراف استاندارد ۱/۱۷ می‌باشد ($M=64/49$, $SD=1/17$). بعد درک و ارتباط با سرچشمه هستی دارای میانگین ۵۰/۰۷ و انحراف استاندارد ۸/۴۹ می‌باشد ($M=50/07$, $SD=8/49$).

فرضیه ۱: بین تاب‌آوری با سلامت روان فرزندان طلاق رابطه معنادار وجود دارد.

¹. Spiritual Intelligence Questionnaire

جدول ۲: پیش بینی سلامت روان از طریق تاب آوری

Sig	β	Sig	F	R^2	R	متغیرها شاخص‌های آماری
۰/۰۱	۰/۳۵	۰/۰۱	۱۱/۳۲	۰/۱۲	۰/۳۵	تاب آوری

برای بررسی این فرضیه از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج نشان داد که متغیرهای پیش بین یعنی تاب آوری به طور معنادار با سلامت روان رابطه دارد ($F=11/32, P<0/03$) و حدود ۱۲ درصد از واریانس سلامت روان را تبیین می‌نماید ($R^2=0/12$). هم چنین متغیر پیش بین یعنی تاب آوری، به طور معنادار و مثبت سلامت روان را پیش بینی می‌نماید ($\beta=0/35, p<0/01$).

فرضیه ۲: بین هوش معنوی و مؤلفه‌های آن با سلامت روان فرزندان طلاق رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

جدول ۳: پیش بینی سلامت روان از طریق هوش معنوی

Sig	β	Sig	F	R^2	R	متغیرها شاخص‌های آماری
۰/۰۶	۰/۱۴					هوش معنوی
۰/۳۲	۰/۱۷	۰/۰۱	۶/۶۴	۰/۰۷	۰/۲۸	درک و ارتباط با سرچشمه هستی
۰/۰۱	۰/۸۲					زندگی معنوی یا اتکا به هستی درونی

برای بررسی این فرضیه از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج نشان داد که متغیرهای پیش بین یعنی هوش معنوی و ابعاد آن به طور معنادار با سلامت روان رابطه دارد ($F=6/64, P<0/01$) و حدود ۰/۰۷ درصد از واریانس این مؤلفه از سلامت روان را تبیین می‌نماید ($R^2=0/07$). هم چنین از میان متغیرهای پیش بین، تنها متغیر زندگی معنوی، به طور معنادار و مثبت سلامت روان را پیش بینی می‌نماید ($\beta=0/82, p<0/01$).

فرضیه ۳: بین تاب آوری و هوش معنوی با سلامت روان فرزندان طلاق رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

جدول ۴: پیش بینی سلامت روان از طریق تاب آوری و هوش معنوی

Sig	β	Sig	F	R^2	R	متغیرها شاخص‌های آماری
۰/۰۱	۰/۳۰					تاب آوری
۰/۳۷	۰/۷۰					هوش معنوی
۰/۲۶	۰/۴۳					درک و ارتباط با سرچشمه هستی
۰/۲۵	۰/۶۰	۰/۰۱	۳/۶۰	۰/۲۹	۰/۵۴	زندگی معنوی یا اتکا به هستی درونی

برای بررسی این فرضیه از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج نشان داد که متغیرهای پیش بین یعنی تاب آوری و هوش معنوی به طور معنادار با سلامت روان رابطه دارد ($F=۳/۶۰, p<0/01$) و حدود ۲۹ درصد از واریانس این مؤلفه از سلامت روان را تبیین می‌نماید ($R^2=0/29$). همچنین متغیر پیش بین تاب آوری به طور معنادار و مثبت سلامت روان را پیش بینی می‌نماید ($\beta=0/30, p<0/05$).

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر تعیین میزان رابطه‌ی تاب آوری و هوش معنوی با سلامت روان فرزندان طلاق شهر اهواز بود. همان طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، تاب‌آوری به طور معنادار با سلامت روان رابطه دارد ($F=11/32, P<0/03$) و حدود ۱۲ درصد از واریانس سلامت روان را تبیین می‌نماید ($R^2=0/12$). هم چنین متغیرپیش بین یعنی تاب‌آوری، به طور معنادار و مثبت سلامت روان را پیش بینی می‌نماید ($\beta=0/35, p<0/01$). که این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های، کیانی (۱۳۸۹)، انزلیچت و همکاران (۲۰۰۶) و لازاروس^۱ (۲۰۰۴) همسو می‌باشد.

ولف^۲ (۱۹۹۵) در زمینه تأثیر مثبت تاب‌آوری بر سلامت روان بر ویژگی‌های اساسی افراد تاب‌آور که سلامت روان را ارتقاء می‌بخشد مانند توان اجتماعی، توانمندی، حل مساله، خودگردانی و احساس هدفمندی و باور به آینده‌ای روشن تأکید دارد. رحیمیان بوگر و اصغر نژاد (۱۳۸۷) همبستگی معنادار بین سلامت روان و تاب‌آوری را گزارش می‌دهند که تاب‌آوری در حفظ و ارتقاء سلامت روان مؤثر می‌باشند. تاب‌آوری تعیی کننده میزان بالاتری از سلامت روان است. به باور ماستن^۳ (۲۰۰۱) در نتیجه‌ی فرآیند تاب‌آوری، اثرات ناگوار، اصلاح یا تعدیل و یا حتی ناپدید می‌گردند و سلام روان حفظ می‌شود. توجیه و تفسیر نتایج فرضیه فوق احتمالاً به قرار زیر نشان می‌دهد که: تاب‌آوری پیش‌بینی کننده خوب و درستی در سلام روان می‌باشد. در واقع به نظر می‌رسد میزان تاب آوری در ایجاد سلامت روان نقش مهم و تعیین کننده‌ای دارد. بنابراین افرادی که تاب‌آوری بالاتری دارند، بواسطه انعطاف‌پذیری انطباقی، اعتماد به نفس بالاتری داشته و در مقایسه با افرادی که از سطح پایین تاب‌آوری برخوردارند، سازگاری روان شناختی بهتری دارند. از این رو بدیهی است که ضعف و یا عدم سلامت روان فرزندان طلاق می‌تواند به دلیل ناتوانی در انعطاف‌پذیری انطباقی، اعتماد به نفس کمتری داشته باشند.

همان طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، متغیرهای پیش بین یعنی هوش معنوی و ابعاد آن به طور معنادار با سلامت روان رابطه دارد ($F=6/64, P<0/01$) و حدود ۰/۰۷ درصد از واریانس این مؤلفه از سلامت روان را تبیین می‌نماید ($R^2=0/07$). هم چنین از میان متغیرهای پیش بین، تنها متغیر زندگی معنوی، به طور معنادار و مثبت سلامت روان را پیش بینی می‌نماید ($\beta=0/82, p<0/01$). که این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های اکبری‌زاده و همکاران (۲۰۱۲) و حسونود و خیری (۱۳۹۲) همسو می‌باشد.

در تعدادی از پژوهش‌ها از جمله پژوهش حاضر هوش معنوی به عنوان پیش‌بین کننده مهم برای سلامت روان معرفی می‌شود. در تبیین این یافته می‌توان گفت یکی از عوامل مؤثر در افزایش سلامت روان پیوندهای دینی و ایمان مذهبی است. از آنجا که فرد با ایمان دارای ارتباطات و اعتقادات معنوی است کمتر احساس رهاشدگی، پوچی و تنهایی می‌کند و هوش معنوی به عنوان یکی از مفاهیم جدید هوش، زیربنای موضوعاتی است که به آنها ایمان داریم، همچنین اساس اعتقاد به ارزش‌ها و اعمال و ساختار زندگی ما است. هوش معنوی دسترسی انسان به معنا و ارزش و نیز استفاده از آنها در شیوه اندیشیدن را فراهم می‌کند. این مفهوم به انسان تمامیت می‌بخشد و به او یکپارچگی و وحدت عطا می‌کند و هنگامی که هوش کلی و هوش هیجانی و هوش معنوی به صورت هماهنگ با هم به کار برده می‌شوند ما قادر به آشکار کردن نیروی درونی به طور فزاینده و فراوان در دنیا هستیم و به ارتقاء بهداشت روان ما کمک می‌کند. از آنجا که هوش معنوی بالاتر به سلامت روان بهتری می‌انجامد لذا می‌تواند با برنامه‌ریزی و آموزش‌های لازم به بهبود کیفیت هوش معنوی فرزندان طلاق همت گمارده شود.

1- Lazaruz

2- Wolff

3- Masten

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، متغیرهای پیش بین یعنی تاب‌آوری و هوش معنوی به طور معنادار با سلامت روان رابطه دارد ($F=۳/۶۰$, $p<۰/۰۱$) و حدود ۲۹ درصد از واریانس این مؤلفه از سلامت روان را تبیین می‌نماید ($R^2=۰/۲۹$). همچنین متغیر پیش‌بین تاب‌آوری به طور معنادار و مثبت سلامت روان را پیش‌بینی می‌نماید ($\beta=۰/۳۰$, $p<۰/۰۵$). یافته‌های این پژوهش نشان داد که تاب‌آوری، هوش معنوی و مؤلفه‌های هوش معنوی سلامت روان فرزندان طلاق را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین نتایج به دست آمده از تحلیل رگرسیون چندگانه با روش ورود و مرحله‌ای، از بین متغیرهای پیش‌بین آگاهی متعالی، تاب‌آوری، تفکر وجودی و معنای شخصی به ترتیب پیش‌بینی کننده‌ی سلامت روان هستند. و آگاهی متعالی، تاب‌آوری، تفکر وجودی و معنای شخصی با متغیر ملاک یعنی سلامت روان همبستگی چندگانه وجود دارد و ضرایب رگرسیون به دست آمده در سطح مورد نظر معنی دار هستند بر این اساس فرضیه چندگانه و فرضیه‌های مربوط به آن تأیید می‌شود.

منابع فارسی

- ابوالقاسمی، ع (۱۳۹۰). ارتباط تاب‌آوری، استرس و خودکارآمدی با رضایت از زندگی در دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی بالا و پایین، *مجله‌ی مطالعات روان‌شناسی*، ۷، ۳: ۱۵۰-۱۳۹۱.
- حمید، ن؛ کیخسروانی، م؛ بابامیری، م و دهقانی، م (۱۳۹۰). بررسی رابطه‌ی سلامت روان و هوش معنوی با تاب‌آوری در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه. *فصلنامه‌ی جنتاشاپیر*، ۳، ۲: ۳۳۸-۳۳۲.
- رحیمیان بوگر، ا و اصغر نژاد، ع (۱۳۸۷). رابطه سرسختی روان شناختی و خود تاب‌آوری با سلامت روان در جوانان و بزرگسالان بازمانده زلزله شهرستان بم، *مجله روان‌پزشکی روان‌شناسی بالینی ایران*، ۴، ۱.
- صمدی، پ (۱۳۸۵). هوش معنوی، اندیشه نوین تربیتی، ۲، ۳ و ۴: ۹۹-۱۱۴.
- کردمیرزا نیکوزاده، ع (۱۳۸۸). *الگویابی زیستی-روانی- معنوی در افراد وابسته به مواد و تدوین برنامه مداخله برای ارتقاء تاب‌آوری مبتنی بر روایت‌شناسی شناختی و روان‌شناسی مثبت‌نگر. پایان‌نامه دکتری تخصصی*. دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- کیانی، س (۱۳۸۹). *رابطه هوش هیجانی، تاب‌آوری و سازگاری اجتماعی در دانشجویان شاهد جهت تبیین مدل سلامت روانی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی.
- مکتبی، غ (۱۳۸۷). *تأثیر آموزش هوش هیجانی بر سازگاری اجتماعی، اضطراب اجتماعی و هوش هیجانی در دانشجویان*. پایان‌نامه دکتری روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز.

منابع لاتین

- Connor, K. M., & Davidson, J. R.T. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor- Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18, 76-82.
- Gardner, H. (1993). "Frames of mind", New York, Basic book.
- Lazarus, R. (2004). *Personality and adjustment* prentice Hall Inc Englewood cliffs New Jersey.

- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychology*, 56, 227-238.
- Wolff, S. (1995). The concept of resilience. *Australian and new zealand journal of psychiatry*, 29. 565-574.
- Kumpfer, K. L. (1999). Factor and processes contributing to resilience: The resilience Framework. In: M. D. Glantz & J. L. Johnson (Eds). *Resilience and development*. (pp. 179- 224). New yourk: kluwer academic publisher.
- Nasel, D. (2004), "*Spiritual orientation in relation to spiritual intelligence: A consideration of traditional, Christianity and new age / individualistic spirituality*", Unpublished Doctoral Dissertation, University of South Australia.
- King, D. B. (2008). Personal meaning production as a component of spiritual intelligence. *The 5th Biennial International Conference on Personal Meaning. Toronto, Ontario*, 24-24.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله